

**ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРИ
У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЙ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ**

Блозва Ольга Андріївна,
*викладач гуманітарних дисциплін,
викладач-методист,
Борщівський агротехнічний фаховий коледж*

**«ПОЕТИЧНЕ СЛОВО КРІЗЬ ПРИЗМУ ЕТНОКУЛЬТУРНОГО
СПАДКУ УКРАЇНЦІВ ПЕРІОДУ
ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ РФ»
(НА ПРИКЛАДІ ПОЕЗІЇ ІРИНИ БОБИК –
УЧАСНИКА БОЙОВИХ ДІЙ)**

Збірка поезії і прози Ірини Бобик «Д'воїна» стали важливим етапом її творчого розвитку. Вона розмірковує про власну ідентичність, яка знаменує собою формування національної свідомості і проводить ретельний аналіз важливої, для свого часу, але витісненої або змодифікованої історичної пам'яті родин, етносів.

Ірина живе і пише у воєнний час російсько-української війни, вона волонтерка та військова. Тамара Горіха Зерня у передмові до видання збірки «Д'воїна» зазначає: «Ірина Бобик пише так, як писали б наші бабусі, які пережили Голодомор, розстріли чоловіків, радянської окупації, яка зараз перейшла у російську окупацію і чинить ті самі звірства на наших землях, - так би писали наші бабусі, якби після всього їм дали снайперську гвинтівку, навчили рахувати поправку на вітер і показали, де засів ворог».

Ірина належить до покоління дітей 1990-х, які сьогодні чи не найактивніші учасники творення сучасної історії. Процес самоідентифікації нерозривно пов'язаний із пошуками такої пам'яті, яка в їхніх уявленнях дає підстави до зрозуміння і себе, і актуальних проблем держави.

Прадід мій був єврейський байстрюк,

А поза тим – звичайний селяк.

Дідо мій був зв'язковий УПА,

Хотів, не хотів – впала доля така.

*Батько мій був міцнорукий шахтар,
 Нічого, що мав, не приймав яко дар.
 Один все життя ніс на собі тавро,
 А другий мовчав, щоби гірш не було.
 А в третього з праці аж рвалась спина –
 Я ваша дочка.
 Вашим болем сумна.*

Такі роздуми засвідчують, що пам'ять є не стільки явищем, як конструктивним процесом, який, за переконанням Найджела Ханта, «зазнає соціального і культурного впливу світу. Тому відшукування пам'яті минулого є водночас процесом відновлення її вагомості, в якому фіксація актуальних подій займає чільне місце».

Література війни на Донбасі виростає сама в собі, трансформуючись із тексту, що фіксує чи інформує, в текст, який аналізує на тлі війни історичні, суспільні, поколіннєві, гендерні й культурні проблеми українського суспільства впродовж як цілого минулого століття, так і трьох десятиліть незалежності.

*Реліквії наші – такі нетривкі.
 Фото родинні так легко горять.
 Здобич для диких чужих вояків –
 Шите предкинею гарне вбрання...
 У нас тільки пам'ять – як камінь важка,
 Родинних історій відрадна печаль.
 І гнів концентрується в твоїх руках,
 Якими здійсмаєш для помсти меча.*

Громадянська позиція Ірини Бобик глибоко гуманна та патріотична силою Слова поетеси. Образний ланцюжок віршів формується на основі чуттєвого сприйняття жінкою-воїном світу, який для неї злився в образах-переживаннях з використанням осучаснених оксиморонів — парадоксальних словосполучень. Послабивши ритміку вірша, вона зробила більш прозаїчнішим його звучання, мова ж творів іноді досить жорстка:

*Болю нема. Що би мало боліти?
 Є звірятко голодне і люте.
 І докучливий, гострий, холодний є вітер –*

*В прогризенних звіром розгулює вітер.
 Є сонце знадвору, м'якенька шерсть звіра...
 Приручиш, вгамуєш, та це буде потім.
 Ще зараз не сповнилась звірова міра:
 Ще кров'ю стікаєш і зіпаєш ротом.*

По-своєму прагне пізнати світ Ірина Бобик, створюючи образ власного «символічного» світу, сповненого відтінками й напівтонами слова. Вона прагне якнайтонше передати відчуття світу ліричної героїні, складні і часом суперечливі стосунки з дійсністю, яка тяжіє над нею, стверджує і породжує бажання поетки прилучитись до сокровенного, прихованого.

*На зламі старого світу
 І десь на початку нового,
 Співай свою пісню, сестрице,
 Не бійся нічого.
 З тобою задовго мовчали,
 Та довго мовчати так важко.
 Співай свою пісню як воїн
 Або наче пташка.
 І пісню твою не зурочать,
 І ти проспіваш, що маєш.
 Бо ти можеш бути собою
 І жити як знаєш.*

Світ сповнюється особистим спогляданням миті, поетка намагається зафіксувати враження як вище розуміння сенсу власного буття.

*Пиши й говори, говори,
 Ти ходиш по вістрю думок –
 Й підносишся догори,
 Бро.*

У збірці «Д'воїна» яскраво зображений дух воюючого народу і війна показана очима простої комбатантки – учасниці бойових дій.

*Воюй, моя пані, щоденну війну,
 Ти знаєш, навіщо, ти знаєш чому.
 Ти знаєш, за що, і вже відаєш, як,*

*Життя своє ти відпускаєш навспак,
 А мрії й думки прошиваєш навскіс,
 І тіло твоє – все тугіший заміс.
 Щоденна війна – то твій спокій в душі,
 Бо твій добрий демон живе в калаші
 Й шепоче тобі між снарядів і мін:
 Боятись – найтяжча з можливих провин.*

Віршові форми сповнюються у Бобик вірою у моральні сили народу. Їх стійкість та відвагу.

*Місто чекає, зібравшись в кулак.
 Замовкла сирена. Рокоче літак.
 Місто затихле і майже пусте.
 Подекуди в міста підбите лице.
 Місто приймає своїх вояків:
 Приходять помитись з кривавих полів.
 Прибуде найбільше їх з мирних міст.
 Спека над містом тягуча й важка.
 Падає тиша, як лезо ножа,
 Аж поки не рвуть її звуки сирен.
 І так ніч у ніч. І так день у день.*

Вона вдається як до реалістичних описів, так і створює художню реальність екзистенціалізму, де зображене протиставлення духовного протиборства життя і смерті, добра і зла, а разом з тим віри і надії.

*Моя віра зі мною доволі давно
 Обортає вона мою кров на вино.
 Під вибухи мін і під шепоти куль,
 Що рвали мій сон, як голодний пітбуль.
 Господь мене довго для чогось беріг,
 Стерню і розтяжки відводив від ніг,
 Він витяг мене з вогняної зими,
 За що і пишу йому вдячні псалми.
 Ношу Божє слово в безоднях кишень,
 Впустивши у серце, як дим до легень.*

*Хай янголи смерті беруть свою дань,
Я ж співаю псалом. Доки. Ціла. Гортань.*

Гуманізм художнього світовідчуття авторки в тому, що через віршові рядки її поезій звучить засудження війни, яку розв'язала росія, війни, яка «вогнем цілує», фатально і безжально. Розуміння того, що будь-яка війна – це зло, бо несе розорення, забирає у людини найцінніше – життя, авторка передає власні прагнення про сутність світу і людини.

*Між нами безмежність згорілого степу,
Півмертві міста, і тягуче страждання.
А дні непомітно зливаються в тижні
А ті, в свою чергу спливають роками,
Важкими, як кляте московське сусідство.
Я просто людина – не сталь і не камінь,
Я хочу, щоб світ став для нас трохи ліпшим.*

В умовах повномасштабної збройної агресії РФ спостерігається небувалий сплеск поетичної творчості. Твори сучасних поетів, серед яких є і військові, і цивільні, стають своєрідним літописом подій. Саме такою є збірка Ірини Бобик «Д'воїна».

Вірші про війну породжують нові концептуальні сенси та, безумовно, уже стали невід'ємною частиною національно-визвольної боротьби українців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бобик І. Д'воїна. *Білка*, 2024. 176 с.
2. Мигович І.І. та М.П.Макари. *Відродження*. 1994. №12. С.4–6.
3. Фіялка С. Зображувально-виражальні засоби в українській поезії періоду повномасштабної військової агресії РФ. *Синопсис: текст, контекст, media* 2023, 29(2). С. 114–119. URL: <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2023.2.8>
4. Пухонська О. Поза межами бою. Дискурс війни в сучасній літературі. *Брустури : Дискурсус*, 2022. 288 с.
5. Hunt N. C. *Memory, War and Trauma*. New York : Cambridge University Press, 2010. Р. 3.